

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ενότητα 10: Φύλο και Ιστοριογραφία

Αν. Καθηγήτρια: Ι. Βαμβακίδου
e-mail: ibambak@uowm.gr

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοπός

- Ανάγνωση της γενικής Ιστορίας μέσα από την ιστορία των φύλων.
- Σύνδεση του ελληνικού παραδείγματος της περιόδου του Μεσοπολέμου με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά και διεθνή κινήματα.

Ενότητες

- Παρατηρήσεις και σχολιασμός του έργου της Ρόζας Ιμβριώτη.
- Ιστορικό συγκείμενο - σχολιασμός.

Παρατηρήσεις

- Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η «εξέγερση» των γυναικών συνδεόταν πάντα -έμμεσα ή άμεσα με τα πρόσωπα που προκάλεσαν τα γεγονότα στο Μαράσλειο.
- Οι δεσμοί, όπως τονίζει η Ρεπούση, ανάμεσα στη διεκδίκηση πολιτικών δικαιωμάτων αφενός, και στο κίνημα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης αφετέρου, ανάμεσα στον Σύνδεσμο και τον Όμιλο, ήταν πολύ στενοί, οπότε κάθε κίνηση που αποκάλυπτε αυτήν τη σχέση λειτουργούσε πολλαπλασιαστικά για την απειλή.

Παρατηρήσεις - Σχολιασμός Περιόδου

- Η «νέα παρθένος» που διαπαιδαγωγείται στο Μαράσλειο ανταποκρίνεται πιθανότατα στις απόψεις των φεμινιστριών (που ουδέποτε μέσα στο βιβλίο αποκαλούνται σουφραζέτες).
- Τι διεκδικεί η «νέα παρθένος»;
- Το κορμί της, το δικαίωμα να το διαθέτει όπως θέλει, να ντύνεται κατά το δοκούν, να διαλέγει το επάγγελμά της, να σπουδάζει ό,τι θέλει, να είναι, τέλος πάντων, ελεύθερη προσωπικότητα και όχι σκλάβα του σπιτιού.
- Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι ενώ οι δασκάλες έγιναν δεκτές από την κοινή γνώμη, λόγω κρίσεως ξαναγίνονται επικίνδυνες εξαιτίας των νέων απόψεων για τα φύλα.
- Μαρίες Μαγδαληνές και Σαλώμες διευθύνουν τα σχολεία, οι Ελληνίδες συνεργάζονται με υπονομευτάς.

Μαλλιαρισμός - φεμινισμός

- Μαλλιαρισμός και φεμινισμός αποτελούν διπλό κίνδυνο, παράλληλες απειλές:
 - «Καθώς εις το γλωσσικόν ζήτημα υπό των αιρετικών μαλλιαρών αποκαλούμεθα “γλωσσαμύντωρ”, “αντιδραστικός”, “αρχαϊστής”, ομοίως εις το ζήτημα των γυναικών θα αποκληθώμεν “αντιφεμινιστής”, “μισογύνης”, “οπισθοδρομικός”.
- Εν τούτοις, το πράγμα και η αλήθεια είναι αντίθετοι.
- Διότι εις το γλωσσικόν ημείς θέλομεν γλώσσαν απλήν, σύγχρονον, ανεπιτήδευτον, εύπλαστον και άρα δεκτική εξελίξεως.

Μαλλιαρισμός – φεμινισμός II

- Και εις το ζήτημα των γυναικών ημείς θέλομεν αυτάς ισοτίμους προς τον άνδρα και τας θεωρούμεν ικανάς όπως διεκδικήσουν βαθμιαίως πολιτικά δικαιώματα ψήφου κ.λπ.
- Αλλά καθώς φρονούμεν ότι ο Μαλλιαρισμός σημαίνει έκπτωσιν πνευματικήν και διαστροφήν συναισθηματικήν, ομοίως πιστεύομεν ότι ο Φεμινισμός του “Αγώνα της Γυναίκας” σημαίνει έκπτωσιν ηθικήν και διαστροφήν φυσιολογικήν».
- **Μαλλιαρισμός**, η χρήση της άκρατης και υπερβολικής δημοτικής γλώσσας, το κίνημα των μαλλιαρών, που, στα πλαίσια του δημοτικισμού και της πάλης για την καθιέρωση της δημοτικής, αντιτάχθηκε στον καθαρευουσιανισμό.

Πολιτειότητα στο έργο της Ρόζας Ιμβριώτη I

- Με αφορμή το βιβλίο της Χρύσας Χρονοπούλου – Πανταζή, Ρόζα Ιμβριώτη, Της ζωής και του Σχολείου (Εμπειρία Εκδοτική 2011).
- Ο Μπάμπης Μπαλτάς, δάσκαλος στο 35ο Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών και υποψήφιος διδάκτωρ στο Πανεπιστήμιο Αθηνών καταθέτει τις απόψεις του.

Πολιτειότητα στο έργο της Ρόζας Ιμβριώτη II

- Ο πολιτειακός στοχασμός στη ζωή και το έργο της Ρόζας Ιμβριώτη είναι μια όψη της δημόσιας σφαίρας τόσο του μεσοπόλεμου, όσο και των χρόνων που ακολούθησαν, από τη κατοχή μέχρι τους συνταγματάρχες και την μεταπολίτευση.
- Άλλες όψεις του έργου της είναι το φύλο και οι γυναίκες, η διδακτική της ιστορίας, το εννιάχρονο σχολείο, η ειδική αγωγή για τα διανοητικώς καθυστερημένα παιδιά, η πολιτική της στράτευση στον κομμουνισμό, το κοινωνικό κίνημα της νεολαίας, η φιλοσοφία και η πολιτική συγκυρία.

Το βιβλίο της Χρύσας Χρονοπούλου – Πανταζή, Ρόζα Ιμβριώτη, Της ζωής και του Σχολείου (Εμπειρία 2011) I

- Αναδεικνύει την πάλη του επιστήμονα με τις πηγές, τόσο να βρεθούν όσο και να είναι προσβάσιμες, τα ζητήματα μεθοδολογίας, πως το θεωρούμενο πρόσωπο ως έκφανση ζωής είναι ερμηνεύσιμο, την αναπλαισίωση των κειμένων προκειμένου να καθίστανται λειτουργικά στην ανάγνωση τους τόσο για την εποχή τους όσο και τη δική μας, τις κεντρικές ιδέες αλλά και τις διαφυγές ζητημάτων που μένουν εκκρεμή να περιμένουν νέες ερμηνευτικές προσεγγίσεις.
- Η πολιτειότητα στη ζωή και το έργο της Ρόζας Ιμβριώτη έχει ένα μεταβαλλόμενο περιεχόμενο:
 - στο μεσοπόλεμο ταυτίζεται περισσότερο με την κοινότητα και το πολίτη.

Το βιβλίο της Χρύσας Χρονοπούλου – Πανταζή, Ρόζα Ιμβριώτη, Της ζωής και του Σχολείου (Εμπειρία 2011) II

- Στην κατοχή με το αντιφασιστικό αγώνα και την συγγραφή του βιβλίου Τα αετόπουλα,
- Και στα μεταπολεμικά χρόνια με την ολοκλήρωση της δημοκρατίας στο σχολείο και την κοινωνία και το μάθημα της Κοινωνικής Και Πολιτικής αγωγής.

Το βιβλίο της Χρύσας Χρονοπούλου – Πανταζή, Ρόζα Ιμβριώτη, Της ζωής και του Σχολείου (Εμπειρία 2011) III

- Στις μεσοπολεμικές εκσυγχρονιστικές διαδικασίες, με κύριο χαρακτηριστικό την κρίση, η εισαγωγή της Πολιτικής Αγωγής το 1929 και η έναρξη της διδασκαλίας της το 1934 της συνοδεύεται από τη προβληματική της σχολικής κοινότητας, είτε από τη σκοπιά του συντηρητικού περιεχομένου της είτε από τη σκοπιά του ριζοσπαστικού.
- Από το πρώτο βιβλίο αγωγής του πολίτη στην Ελλάδα, του Ιουλίου Σίμωνος.
- Ο μικρός πολίτης (1880) και τις πρώτες δημόσιες αναφορές στις αρχές του 20ου αιώνα για την αναγκαιότητα μιας «πολιτικής αγωγής» αλλά και μέχρι την θέσπιση του κρατικού συγγράμματος το 1934 η επιστημολογική συγκρότηση του πολιτικού με τη μορφή της διδασκαλίας της πολιτικής ως μαθήματος στην εκπαίδευση είναι μεταξύ της κοινότητας και της κοινωνίας, μεταξύ της υπακοής και της συμμετοχής, μεταξύ του υπηκόου πολίτη και του συμμετοχικού πολίτη.

Το βιβλίο της Χρύσας Χρονοπούλου – Πανταζή, Ρόζα Ιμβριώτη, Της ζωής και του Σχολείου (Εμπειρία 2011) IV

- Η ιστορικότητα της κατασκευής της πολιτικής ως αγωγής ανάμεσα σε άλλες μορφές αγωγής, η οποία μπορεί να λάβει χώρα στην εκπαίδευση, συσχετίστηκε με τις αναπλαισιώσεις της έννοιας από τα πολιτικά καθεστώτα του μεσοπόλεμου, από τις εκσυγχρονιστικές τάσεις του φιλελευθερισμού και των διανοουμένων, από την εισαγωγή ιδεών από την Ευρώπη και την Αμερική με τη μορφή των μεταφράσεων,
- από τη δημόσια σφαίρα του Σχολείου Εργασίας, από την άνοδο του μαρξισμού και του κομμουνισμού, από την εγγραφή στον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό της ημιτελούς νεωτερικότητας και από το μονοπώλιο της πολιτικής από το Κράτος .

Το βιβλίο της Χρύσας Χρονοπούλου – Πανταζή, Ρόζα Ιμβριώτη, Της ζωής και του Σχολείου (Εμπειρία 2011) V

- Η ιστορικότητα της διδακτικής του αντικειμένου της πολιτικής συσχετίζεται κι αυτή με μια παράλληλη ανάπτυξη των φυσικών και κοινωνικών επιστημών, της επιστημολογικής συγκρότησης τους, με την έννοια της προόδου,
- και των πολιτικών δυνάμεων που την εκπροσωπούν αλλά και με τις πολιτικές δυνάμεις οι οποίες επεμβαίνουν στο περιεχόμενό της με τη μορφή της βίαιης διακοπής του διαλόγου, της ρητορικής και της ερμηνευτικής ηγεμονίας τους.

Το βιβλίο της Χρύσας Χρονοπούλου – Πανταζή, Ρόζα Ιμβριώτη, Της ζωής και του Σχολείου (Εμπειρία 2011) VI

- Η συγκρότηση της πολιτικής αγωγής έχει εν πολλοίς την οφειλή της στο νεωτερικό έργο της μετάφρασης, στην προβληματική της σχολικής κοινότητας και στο αίτημα για εκσυγχρονισμό στην ελληνική κοινωνία του μεσοπολέμου.
- Η επιβίωση του πνεύματός της είτε στο ολοκληρωτικό καθεστώς που ακολούθησε, αυτό της μεταξικής δικτατορίας, με τη μορφή των εθνικιστικών χαρακτηριστικών της νεολαίας είτε στην Ελεύθερη Ελλάδα της κυβέρνησης του βουνού με τα αντιφασιστικά, πατριωτικά και λαϊκά χαρακτηριστικά των αναγνωστικών της είναι το κλείσιμο του πρώτου μέρους του κύκλου του περιεχομένου της.

Συγκείμενο

- Η ψήφιση της Οικουμενικής διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου (1948), το ψηφισθέν Σύνταγμα του 1952, το οποίο επεκτείνει την ιδιότητα του πολίτη και στις γυναίκες, το μετεμφυλιακό κράτος και οι καινούριες νοηματοδοτήσεις του περιεχομένου της πολιτικής ως αποτέλεσμα επικράτησης των συντηρητικών δυνάμεων συμβάλλουν σε αναθεωρήσεις και παιδαγωγικές πρακτικές οι οποίες εμπνέονται από την Ενιαία Συγκεντρωτική διδασκαλία.
- Η ημερομηνία λήξης του εμφυλίου πολέμου το 1949 είναι μια καθοριστική ημερομηνία γιατί τότε τίθεται η ανασυγκρότηση του μαθήματος της πολιτικής αγωγής και μάλιστα με εκτεταμένη αρθρογραφία στον τύπο της εποχής.
- Το περιεχόμενο της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής γίνεται συγχρόνως πιο σχεδιασμένο και πιο κατευθυνόμενο από το Κράτος αλλά και εισάγεται ως διδακτικό αντικείμενο και στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση το 1957.

Χρήση των βιβλίων και συγκείμενο

- Η εγκαινίαση των βιβλίων για διδακτική χρήση θα έχει ως αποτέλεσμα την ανατύπωσή τους, δεδομένης της αναστολής τους από τους Συνταγματάρχες την επταετία (1967- 1974), μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του '80.
- Εξάλλου το ίδιο το κράτος γίνεται υποκείμενο της πολιτικής και της κοινωνικής ζωής.
- Η προβληματική των δικαιωμάτων και η αντιπαράθεση των συστημάτων, του καπιταλισμού – φιλελευθερισμού με τον κομμουνισμό, στο πλαίσιο γενικότερων πολιτικών σχεδιασμών για την ένταξη της Ελλάδας στη Δύση και ειδικότερα στην Ευρώπη, είναι αυτή που αντικαθιστά την προβληματική για την σχολική κοινότητα.

Χρήση των βιβλίων και συγκείμενο I

- Συγχρόνως αυτή η προβληματική ανακατασκευάζεται με το ριζοσπαστικό περιεχόμενο της αστικής δημοκρατίας στη δημόσια σφαίρα, η οποία είναι ενεργή από το 1949 μέχρι και το πραξικόπημα των Συνταγματαρχών.
- Η αναστολή της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής από την δικτατορία των Συνταγματαρχών και η έναρξη εκ νέου του μαθήματος το 1970 σηματοδοτεί την επιβεβαίωση του αντικομμουνιστικού περιεχόμενου του μαθήματος, του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού και την κατάσταση έκτακτης ανάγκης στην οποία υποχρεώθηκε η αστική δημοκρατία, η οποία σήμαινε και την αναστολή της.

Χρήση των βιβλίων και συγκεκριμένο II

- Η μεταπολίτευση είναι η περίοδος η οποία, στο πλαίσιο της δημόσιας σφαίρας και στον ίδιο το θεσμό της εκπαίδευσης, θα ανανεώσει το περιεχόμενο των εννοιών της Κοινωνικής και Πολιτικής αγωγής στην κατεύθυνση μιας μαρξιστικής επιστημολογίας, μιας ανασυγκρότησης της έννοιας της κοινότητας, μιας νομιμοποίησης της ιδέας της άσκησης της πολιτικής μέσα στα σχολεία και μιας συσχέτισης της δημοκρατίας με την εργατική τάξη.
- Τα μεταπολιτευτικά κείμενα της Ρόζας Ιμβριώτη γι' αυτή την εκτροπή του μαθήματος της Κοινωνικής Και Πολιτικής Αγωγής ενδεικτικά είναιQ
 - «Απωλέσαμεν τα φρένας;»,
 - «Η 'αγωγή του πολίτη' και η 'πλύση εγκεφάλου'»,
 - «Η κυβέρνηση αλλοτριώνει το λειτούργημα του δασκάλου»
 - «Η πολιτική διαπαιδαγώγηση αρχίζει από το σχολείο».

Πολιτική Αγωγή 1970

- Πρόκειται για το σύγγραμμα του Θεοφύλακτου Παπακωνσταντίνου, Πολιτική Αγωγή (1970).
- Ο Θεοφύλακτος Παπακωνσταντίνου έχει κάνει μια μεγάλη διαδρομή, από τα πρώτα του πολιτικά χρόνια στην αριστερά, μεταφράζοντας στο μεσοπόλεμο το Εβραϊκό Ζήτημα του Μαρξ (1933) και στα μετέπειτα χρόνια της μεταπολεμικής Ελλάδας να γίνεται διανοούμενος των Συνταγματαρχών.

Τύπος - Πηγές

- Ρόζα Ιμβριώτη, «Απωλέσαμεν τα φρένας;», εφ. Ριζοσπάστης 14/12/1975. Ρόζα Ιμβριώτη, «Η 'αγωγή του πολίτη' και η 'πλύση εγκεφάλου'», περιοδικό Κομμουνιστική Επιθεώρηση, τ.4, Απρίλης 1976, σελ. 64 – 68.
- Ρόζα Ιμβριώτη, «Η κυβέρνηση αλλοτριώνει το λειτούργημα του δασκάλου», εφ. Ριζοσπάστης, 30/12/1976. Ρόζα Ιμβριώτη, «Η πολιτική διαπαιδαγώγηση αρχίζει από το σχολείο», εφ. Ριζοσπάστης, 3/7/1977.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, Βαμβακίδου Ιφιγένεια. **«Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία»**. Έκδοση: 1.0. Κοζάνη 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.uowm.gr/courses/NURED292/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Όχι Παράγωγα Έργα Μη Εμπορική Χρήση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

